

สภาพทั่วไปของปัญหา

ในโครงสร้างการเมืองแบบรัฐ-ชาติ (nation-state) ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของประชาคมการเมือง (political community) เป็นเงื่อนไขสำคัญของการพัฒนาการเมือง กล่าวคือ ถ้าหากประชาคมการเมืองใดยังคงอยู่ในสภาวะสงครามภายใน มีการขัดแย้งกันอย่างรุนแรงทางเผ่าพันธุ์ ภาษา ศาสนา ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ฯลฯ อยู่อย่างค้ำคั้นแล้ว ประชาคมการเมืองนั้นจะยังไม่บรรลุถึงขั้นการสร้างชาติ (nation-building) ได้ จึงจัดได้ว่าระดับการพัฒนาทางการเมืองของประชาคมนั้นยังอยู่ในขั้นแรกเริ่มเท่านั้นใน กรณีเช่นนี้ เงื่อนไขหลักของการสร้างชาติซึ่งจะเป็นพื้นฐานของการพัฒนาสังคมนั้นให้มีความเจริญรุ่งเรืองก็จะขาดไปด้วย สภาพดังกล่าวนี้ย่อมเกิดขึ้นเมื่อประชาคมการเมืองไม่สามารถลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างกลุ่มลงไปได้ ไม่อาจก่อให้เกิดบูรณาการขึ้นในรัฐ-ชาตินั้นได้ สิ่งที่จะตามมาก็คือ ความเข้ากันไม่ได้ระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ในประชาคมการเมือง จะเกิดการเปลี่ยนแปลงหรือเกิดความขัดแย้งขององค์ประกอบย่อยแห่งรัฐ-ชาติในลักษณะที่รุนแรง ซึ่งจะกระทบต่อความมีเสถียรภาพของรัฐบาลและความมั่นคงแห่งรัฐ ฉะนั้นจึงจำเป็นจะต้องหาทางระงับความขัดแย้งหรือปรับปรุงแก้ไของค์ประกอบส่วนต่าง ๆ ให้เข้ากันได้ (อมรา พงศาพิชญ์, เอกสารประกอบการบรรยายในชั้นเรียน) ทั้งนี้เพราะว่าปัญหาทางการเมืองที่สำคัญอย่างยิ่งปัญหานี้ คือ ปัญหาชนกลุ่มน้อย เพราะในการแก้ปัญหาดังกล่าวยังไม่เกิดสัมฤทธิ์ผลอย่างเพียงพอแล้ว ก็จะเป็นตัวถ่วงการพัฒนาทางสังคมและทางการเมืองรัฐนั้นได้ ซึ่งจะเป็นผลเสียที่กระทบต่อทรัพยากรของรัฐเป็นอย่างมาก และในกรณีรุนแรงอาจทำให้เกิดการแตกสลายของรัฐหรือประชาคมการเมืองนั้น ๆ ได้ (ลิขิต ชีรเวศิน, 2521 : 1-2)

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่มีชนกลุ่มน้อยอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก นอกจาก ชาวจีน ชาวเขา ชาวญวนอพยพ ผู้ลี้ภัยอินโดจีน ชาวไทย

มุสลิม แล้วยังมีชนกลุ่มน้อย กลุ่มเล็ก ๆ อยู่อีกเป็นจำนวนมากเข้ามาอาศัยกระจายอยู่ทั่วประเทศ แต่ชนกลุ่มน้อยเหล่านี้ส่วนใหญ่ได้ผสมกลมกลืนกลายเป็นไทยหมดสิ้นแล้ว เช่น พวกมอญ ญไท ไช่ ฯลฯ ชนกลุ่มน้อยที่ยังคงเป็นปัญหาที่รัฐบาลไทยจะต้องหาทางแก้ไขอยู่ในขณะนี้ก็คือ ชนกลุ่มน้อย 4 กลุ่มใหญ่ ๆ ซึ่งได้แก่ ชาวจีน ชาวญวนอพยพ ชาวไทยมุสลิม และชาวเขา เป็นต้น และในบรรดาชนกลุ่มน้อยเหล่านี้ ชาวเขาเป็นชนกลุ่มน้อยที่รัฐบาลให้ความสำคัญและดำเนินนโยบายที่จะแก้ไขปัญหาค้นในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง (เคื่อนใจ ภูษร ๗ อุษยา 2519 : 3) เพราะวิถีการดำเนินชีวิตของชาวเขามีผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติในทุกด้าน ด้วยเหตุนี้รัฐบาลได้ตระหนักต่อปัญหาดังกล่าว จึงทุ่มสร้างเสริมความมั่นคงให้กับประเทศชาติเป็นส่วนรวมและให้หน่วยราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมประชาสงเคราะห์ กรมป่าไม้ สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ ตำรวจตระเวนชายแดน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกองทัพอากาศที่ 3 ได้ร่วมกันหาทางแก้ไขพัฒนาจิตใจ และพัฒนาวิถีการดำเนินชีวิต ตลอดจนการสร้างความปลอดภัยให้กับพวกเขาเหล่านี้ เพื่อที่จะปลูกฝังจิตสำนึกให้ชาวเขามีความหวงแหนและมีความจงรักภักดีชาติไทย (มนัส ชันชิตศิปาจารย์ 2508 : 7)

เนื่องจากมีชาวเขาเป็นจำนวนมาก ได้อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ทั่วไปตามบริเวณภูเขาที่สลับซับซ้อนในภาคเหนือของประเทศไทย และในแถบบริเวณที่มีอาณาเขตติดต่อกับชายแดนประเทศพม่า และลาว อันเป็นประเทศที่ชาวเขาอพยพลงมา ชาวเขาเหล่านี้มีวิถีการดำรงชีวิตแบบลักษณะกึ่งพเนจร ร่อนเร่ สภาพความเป็นอยู่ก็ต่างกับชนชาติไทยในด้านเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรม ประกอบกับอาศัยอยู่ห่างไกลจากทางคมนาคม จึงง่ายที่จะตกเป็นเครื่องมือของฝ่ายตรงข้าม ในการบ่อนทำลายประเทศไทย ทั้งนี้เพราะภูมิประเทศตามบริเวณชายแดนภาคเหนือของประเทศไทยเป็นป่าและภูเขาสูง การคมนาคมลำบาก แต่ชาวเขาเผ่าต่าง ๆ เหล่านี้เคยชินต่อสภาพพื้นที่ป่าอากาศ จึงอาศัยอยู่ได้เป็นปกติและมีความเป็นอิสระเสรี ผลเมืองในที่ราบไม่ค่อยมีโอกาสที่จะติดต่อกัน เนื่องจากทางคมนาคมลำบาก ดังนั้นจึงทำให้ชาวเขามีสภาพความเป็นอยู่แบบอิสระ และสามารถที่จะดำเนินชีวิตอยู่นอกเหนือกฎหมายของประเทศได้อย่างเต็มที่มาตั้งแต่ก่อน ทั้งนี้อาจจะเป็นด้วยความไม่เข้าใจที่ซึ่กับจารีตประเพณีของชาวเขา และไม่มีเจ้าหน้าที่ของรัฐได้เข้าไปถึงที่อยู่ของคน จึงทำให้ชาวเขา มีลักษณะเป็นชนกลุ่มน้อยที่แยกตัว

ออกไปจากสังคมไทย อนึ่ง รัฐบาลไทยก็ไม่ได้ให้ความสนใจกับชาวเขาเหล่านี้มาก่อนเลย จนกระทั่ง พ.ศ. 2463 สยามสมาคมได้เริ่มทำการศึกษาเกี่ยวกับชาติพันธุ์ต่าง ๆ ของชนที่อาศัยอยู่ในเมืองไทย แต่ผลที่ได้รับก็ยังไม่เป็นที่พึงพอใจ หรือได้รับความสำเร็จในทางวิชาการอย่างแท้จริง จนถึงปัจจุบันนี้รัฐบาลได้หันมาสนใจให้การพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา เพื่อหาทางแก้ไขปัญหาค้าง ๆ ของชาวเขาอย่างจริงจัง (ลิขิต วีระเวทิน 2521 : 64) ทั้งนี้เพื่อให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับระบบการเมือง และให้มีผลกระทบต่อสังคมการเมืองไทยน้อยที่สุด

ความสำคัญของปัญหา

ปัญหาชาวเขาซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยในสังคมไทยกลุ่มหนึ่งในขณะนั้น ยังไม่สามารถแยกออกจากปัญหาทางการเมืองได้ หรือหนีปัญหาทางการเมืองไม่พ้น (อารง สุทธาศาสตร์ 2520 : 16) เมื่อปัญหาของชาวเขาแยกออกจากปัญหาทางการเมืองไม่พ้นแล้ว การแก้ปัญหาส่วนหนึ่งจะต้องมาจากรากฐานทางการเมืองนั่นเอง

เนื่องด้วยชาวเขาเป็นสมาชิกส่วนหนึ่งที่อาศัยอยู่ในระบบการเมืองไทย ดังนั้นการดำรงชีวิตของชาวเขาจึงมีผลกระทบต่อระบบการเมืองและสังคมประเทศไทย จำเป็นที่รัฐบาลต้องเอาใจใส่ในการพัฒนาและสงเคราะห์ให้พวกชาวเขามีความเป็นอยู่ที่ดี พร้อมทั้งจะเป็นพลเมืองไทยที่ดีต่อไปในอนาคต และให้การสนับสนุนต่อประชาคมการเมือง (political community) ต่อระบบการเมืองการปกครอง (political system) และให้การสนับสนุนต่อรัฐบาล (political authorities) การสนับสนุนที่ให้ต่อประชาคมการเมืองนั้นก็คือ การที่สมาชิกในสังคมนั้น ๆ ยอมรับการอยู่ร่วมกัน โดยถือว่าเป็นสมาชิกในสังคมการเมืองเดียวกัน เพราะถ้าหากสมาชิกไม่ยอมที่จะอยู่ร่วมกัน ปัญหาต่าง ๆ ก็ย่อมจะเกิดตามมา วิธีการที่จะทำให้เกิดความสนับสนุนต่อประชาคมการเมืองนี้ ได้แก่ การผสมกลมกลืน (assimilation) การบูรณาการ (integration) หรือการอยู่ร่วมกันในรูปแบบของสหพันธ์ (สมบัติ จันทร์วงศ์ 2518 : 288) จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐบาลจะต้องหาแนวทางป้องกันและแก้ไข เพื่อให้ชาวเขายอมรับวิธีการที่รัฐใช้อยู่ในขณะนั้น อันจะเป็นการให้ชาวเขายินยอมที่จะอยู่ร่วมกับสังคมการเมืองไทยอย่างสันติสุข

นโยบายของรัฐบาลต่อชาวเขา

ในด้านนโยบายของรัฐบาลไทยที่มีต่อชาวเขานั้น พลเอกประภาส จารุเสถียร (2509-89) อธิบดีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ในฐานะประธานกรรมการชาวเขา ได้เคยกล่าวไว้ในเอกสารเรื่อง "ชาวเขาในประเทศไทย" มีความตอนหนึ่งว่า

".....รัฐบาลไม่มีนโยบายที่จะบังคับให้ชาวเขา เลิกวิถีชีวิตแบบเก่า....ชาวเขามีสิทธิที่จะนับถือศาสนาเดิมของตน และยังจะถือธรรมเนียมประเพณีของตนได้ตามความปรารถนา หน้าที่ทางการเมืองอย่างเดียวกับชาวเขาจะต้องปฏิบัติก็คือ ความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ และตั้งตนอยู่ในกฎหมายของประเทศเพื่อเป็นการตอบแทนรัฐบาลก็จะพยายามทุกวิถีทาง ในอันที่จะส่งเสริมพัฒนา เศรษฐกิจ และสังคมของพวกเขา รัฐบาลมีนโยบายอยู่ร่วมกันมากกว่าจะกลืนชาติ แต่ก็ไม่ใช่ขัดข้องอันใด ในกรณีที่ชาวเขามีความประสงค์จะเป็นคนไทยอย่างสมบูรณ์...."

จากนโยบายดังกล่าวข้างต้น ประกอบกับการดำเนินการพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาตามที่หน่วยงานต่าง ๆ กำลังดำเนินการอยู่ในขณะนี้ จะเห็นได้ว่ารัฐบาลมีนโยบายต่อชาวเขาในลักษณะเป็นการรวมพวกหรือการบูรณาการ (integration) ผสมผสานกันกับการผสมกลมกลืน (assimilation) โดยในระยะแรก ๆ นั้นพยายามให้เน้นหนักไปในด้านการผสมกลมกลืน

ที่เห็นได้อย่างชัดเจนก็คือ นโยบายที่คณะกรรมการชาวเขากำหนดขึ้นเมื่อปี 2519 ซึ่งคณะรัฐมนตรีเห็นชอบด้วยแล้วนั้น มีข้อความบางตอนที่แสดงถึงการมุ่งผสมกลมกลืนให้ชาวเขาเป็นคนไทยดังนี้ ".....เร่งรัดดำเนินการให้ชาวเขาที่มีความสำนึกในการเป็นพลเมืองไทย เป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย และมีความจงรักภักดีต่อประเทศชาติอย่างแท้จริง...." นอกจากนั้นยังระบุเรื่องการให้สัญชาติไทยแก่ชาวเขาไว้ด้วยคือ ".....ให้เร่งรัดการทำทะเบียนชาวเขาคณะระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการพิจารณา

สัญชาติไทยในทะเบียนบ้านให้แก่ชาวเขา พ.ศ. 2517..." นโยบายดังกล่าวมุ่งหมายที่จะให้ชาวเขาเป็นคนไทย ทั้งโดยพฤตินัยและนิตินัย มีสิทธิและหน้าที่เช่นเดียวกับคนไทยทั่วไป

จะเห็นว่าตามนโยบายของรัฐบาลไทยที่มีต่อชาวเขานั้น เป็นกระบวนการบูรณาการที่มีลักษณะไม่หยุดนิ่ง ปรับตัวอยู่ตลอดเวลา และใช้วิธีการอบรมค่านิยมอันพึงประสงค์ โดยผ่านทางความคุ้นเคย ความสัมพันธ์อันดีมิตร ความเอื้ออาทร และความเข้าใจซึ่งกันและกัน อันความสำเร็จของกระบวนการนี้จึงอยู่ที่ความร่วมมือกันอย่างจริงจัง และสุขใจระหว่างพวกชาวเขากับเจ้าของถิ่นเดิม เนื่องจากชาวเขาเหล่านี้มีเชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตแตกต่างไปจากคนไทย มีลักษณะความเป็นอยู่เฉพาะเผ่าเท่านั้น จึงทำให้พวกชาวเขาไม่รู้สึกว่าตนเป็นพลเมืองที่ไม่มีสัญชาติใด คือ ไม่รู้สึกว่าตนควรมีฐานะทางกฎหมายที่ผูกพันกับสังคมการเมืองไทย แม้ว่าพวกชาวเขาเหล่านี้จะอยู่ในประเทศไทยมานาน และบางกลุ่มจะได้รับสัญชาติไทยไปแล้วก็ตาม แต่ความสำนึก ความรู้สึกผูกพัน และความจงรักภักดีต่อระบบการเมืองการปกครองไทยอยู่ในระดับต่ำมาก จึงเป็นการเปิดโอกาสให้ฝ่ายตรงกันข้ามกับรัฐบาล นำมาใช้เป็นช่องทางในการโฆษณาชวนเชื่อ และชักจูงให้ชาวเขาเหล่านี้ตั้งตัวเป็นปรปักษ์กับรัฐบาลไทยและคนไทย อันจะทำให้เกิดปัญหาทางการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจและสังคมตามมาอย่างมากมาย ซึ่งได้สร้างความหนักใจให้กับรัฐบาลไทยมาทุกยุคทุกสมัย แม้จะได้มีการแก้ไขมาโดยตลอดก็ตาม ก็ไม่อาจแก้ไขให้ลุล่วงไปได้จนหมดสิ้น

นอกจากความซับซ้อนของปัญหาต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ยังมีปัจจัยอื่น ๆ อีกมากมายที่เอื้ออำนวยต่อความไม่เข้าใจระหว่างผู้ปกครอง หรือรัฐบาลไทยกับชาวเขา (วินัย ครุวรรณพัฒน์ 2523 : ไม่ปรากฏเลขหน้า) เช่น ความแตกต่างในด้านชาติพันธุ์ ทำให้ชาวเขามักจะได้รับการดูถูกเหยียดหยามจากพวกคนไทย อีกทั้งการคมนาคมที่ยากลำบาก ตลอดจนกระบวนการปฏิบัติตามนโยบายการพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา เป็นต้น

การที่ชาวเขาได้เข้ามาอาศัยอยู่ในระบบการเมืองไทยมานานหลายสิบปี ย่อมทำให้ชาวเขามีสปersion จากการได้รับรู้ สังเกต และได้ติดต่อสัมพันธ์กับสังคมแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นโดยทางตรงหรือโดยทางอ้อม การมีประสปการณ์ ค่าง ๆ นี้จะมีมากหรือน้อยก็

แล้วแต่ประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ประสบการณ์ที่ได้รับมานี้จะทำให้แต่ละบุคคลมีทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ในลักษณะชอบหรือไม่ชอบ รักหรือเกลียด แยกต่างกันไป

เหตุที่เราต้องเข้าใจถึงเรื่องทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสังคมการเมืองนั้น ก็เพราะว่าในสังคมหนึ่ง ๆ ต้องมีการอยู่ร่วมกันระหว่างกลุ่มสมาชิก ซึ่งสมาชิกแต่ละคนหรือแต่ละกลุ่มมีความแตกต่างกันออกไปในด้านต่าง ๆ ทั้งทางด้านวัฒนธรรม ประเพณี และสภาพทางเศรษฐกิจและสังคม เป็นต้น มีการติดต่อสัมพันธ์ต่อกัน สมาชิกทุกคนต้องยึดถือและปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคมส่วนใหญ่ ร่วมมือกันหาอนุบำรุงและส่งเสริมให้สังคมที่ตนอาศัยอยู่เจริญก้าวหน้า ทุกคนที่อยู่ใน ประชาคมการเมืองเดียวกัน จึงจำเป็นต้องมีทัศนคติที่สอดคล้องกัน และเป็นไปในทางที่ดี มิฉะนั้นแล้วประชาคมการเมืองนั้นจะไม่พัฒนาอย่างแน่นอน เพราะถ้าหากใครมีทัศนคติไปในทางต่อต้านกับระบบการเมือง บุคคลนั้นก็จะแสดงพฤติกรรมชัดเจนออกมา ดังที่รอสเซนเบิร์ก และ โฮฟแลนด์ (Rosenberg & Hovland 1960 :

1) ได้กล่าวว่า

"...เราจะสังเกตเห็นทัศนคติได้จากพฤติกรรมที่แสดงออกมาแล้ว ยังสามารถสังเกตเห็นทัศนคติจากท่าทางในเวลาเขาสีด หรือพูดถึงถึงสิ่งนั้น ทัศนคติเป็นความรู้สึกภายในจิตสำนึก (consciousness) ในการตอบสนองต่อสิ่งเร้า ซึ่งสังเกตหรือ วัดโดยตรงไม่ได้ แต่จะอ้างอิงจากวิธีการตอบสนองต่อสิ่งเร้า ซึ่งเป็นพฤติกรรมเปิดเผยของบุคคลนั้น....."

หากชาวเขาที่ทัศนคติที่ไม่ดีต่อประเทศไทยแล้ว อาจจะไม่แสดงออกทางพฤติกรรม โดยการจับอาวุธเข้าร่วมกับฝ่ายตรงข้ามรัฐบาล กระทำการอันฝ่าฝืนคอกฎหมายบ้านเมือง ไม่ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล ที่เข้าไปส่งเสริมและพัฒนา การเกิดทัศนคติเช่นนั้นทางหนึ่งมาจากกระบวนการอบรมกล่อมเกล่าที่ชาวเขาได้รับมาโดยตรง ซึ่งอาจจะผ่านมาทางสถาบันครอบครัวของชาวเขาเอง กลุ่มเพื่อน โรงเรียนและจากประสบการณ์ในการติดต่อสื่อสารกับสังคมแวดล้อม ๆ กระบวนการอบรมกล่อมเกล่า (socialization) กับประสบการณ์นับว่าเป็นตัวการที่สำคัญอย่างยิ่ง ในอันที่จะก่อให้เกิดทัศนคติซึ่งไม่ได้มีติดตัว

มาแต่กำเนิด ทั้งที่ บูซาฟา เซอริฟ และ คาโรลีน เซอริฟ (Sherif and Sherif 1969 : 334) กล่าวไว้

เมื่อเป็นเช่นนี้ ชาวเขาซึ่งมีลักษณะความเป็นอยู่แยกตัวออกไปจากสังคมใหญ่ อยู่รวมกันเฉพาะแต่ละกลุ่ม ผ่าพันธุ์ของตนเองเท่านั้น จึงตัดขาดจากการติดต่อสัมพันธ์กับสังคม แวดล้อมภายนอก การอบรมสั่งสอน การคบหาสมาคมก็จำกัดวงเฉพาะแต่ภายในกลุ่มเท่านั้น หากมีการอบรมสั่งสอนสมาชิกเผ่าให้มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อคนไทย และประเทศไทยแล้ว จะเป็นภัยอันตรายอย่างยิ่งต่อความมั่นคงของประเทศไทยอย่างที่ รอสส์ เช่น เบิร์ก และ โยฟแลนค์ ได้อธิบายไว้ว่า ทัศนคติเกิดมาจากการมีประสบการณ์จากสิ่งเร้า การอบรมกล่อมเกล่า (socialization) และทัศนคติจะทำให้เกิดความรู้สึกส่วนตัวของแต่ละบุคคล (affection) ที่จะแสดง ออกทางท่าทางในความชอบ หรือเกลียด ทำให้เกิดความรู้ (cognition) ที่มีต่อสิ่งเร้า อาจแสดงออกมาทางการแสดงการรับรู้ หรือทางคำพูด ตลอดจนการแสดงทัศนคติโดยชัดแจ้งทางพฤติกรรม ซึ่งจะเป็นพฤติกรรมที่ต่อต้านรัฐบาลไทย และมีความรู้สึกเกลียดชังคนไทยหรือประเทศไทยไปด้วย เมื่อรัฐบาลไทยมีนโยบายที่จะรู้จักชาวเขาให้เข้ามาเป็นพลเมืองไทยนั้น จึงจำเป็นต้องปลูกฝังความรู้สึก ให้การอบรมกล่อมเกล่าแก่พวกชาวเขา เพื่อสร้างทัศนคติที่ดีต่อประเทศไทย มีพฤติกรรมที่สนับสนุนและให้ความร่วมมือในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป ตัวอย่าง เช่น ถ้าชาวเขา ซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยมีความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรมไปจากคนไทย มีทัศนคติที่ดีต่อประเทศไทย ก็ย่อมจะมีความรู้สึกผูกพันต่อประเทศไทย อยากเป็นคนไทยและอยากอยู่ในประเทศไทย และต้องการให้เมืองไทยก้าวหน้า มีการรู้จัก เสียสละและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีกับทางราชการในทุกด้าน (กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์ 2527 : 167) แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าหากชาวเขามีทัศนคติและความรู้สึกไม่ดีต่อประเทศไทย พวกเขารวมตัวต่อต้านรัฐบาลไทย ก่อเหตุวุ่นวายหรือกระทำการอันผิดกฎหมายบ้านเมือง หันไปให้ความร่วมมือและสนับสนุนฝ่ายตรงข้าม ก็จะเป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติอย่างมาก เราควรพึงตระหนักในปัญหาเหล่านี้ให้มากและถึงเวลาแล้วที่ควรจะหาทางให้การอบรมกล่อมเกล่า และปลูกฝังทัศนคติแก่พวกชาวเขา เพื่อให้พวกชาวเขา เกิดความหวงแหนในแผ่นดินที่ตนเข้ามาอาศัยและใช้เป็นถิ่นที่พำนักอาศัย ตลอดจนให้เกิดความรู้สึกรักชาติไทยมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

เป้าหมายสำคัญของสังคมก็คือ ความเป็นปึกแผ่น หรือความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสมาชิกทั้งสังคม การที่มวลสมาชิกทั้งหลายจะมีทัศนคติที่ดีเป็นไปตามความต้องการของสังคมได้นั้นจะให้ต้องสมาชิกของสังคมได้รับการอบรมกล่อมเกลา ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม เพื่อเป็นการปลูกฝังทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อให้กับบรรดาสมาชิกในสังคมได้มีพฤติกรรมที่เหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการทางการเมือง (สุรวุฒิ ปัทมโอสถ 2528 : 124) ก่อให้เกิดทัศนคติในทางการเมืองที่ดีและเหมาะสม นอกจากนี้ยังสามารถใช้แนวกระบวนการทางการอบรมกล่อมเกลาให้เกิดความรู้ทางการเมืองได้โดยกระพือผ่านหน่วยหรือตัวการทางสังคม หัวหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ ค่านิยม ความเชื่อ อุดมการณ์ ตลอดจนทัศนคติทางการเมืองให้แก่สมาชิกในสังคม เช่น ครอบครัว โรงเรียน สถาบันการศึกษา กลุ่มทางสังคม สถาบันทางการเมือง ตลอดจนสื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ หัวหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ทางการเมืองให้กับสมาชิกในสังคม เพื่อให้สมาชิกมีความคิดทางการเมืองโน้มเอียงตามระบบการเมืองนั้น ๆ และผลของการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง จะเป็นทิศทาง หรือเป้าหมายทางการเมืองที่ต้องการให้สมาชิกในสังคมการเมืองนั้นบรรลุผล ถ้าสมาชิกบรรลุผลดังกล่าว แสดงว่าสังคมได้ทำหน้าที่ทางการเมืองของตนในการชักจูงสมาชิกให้เป็นไปตามที่ต้องการแล้วนั่นคือการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง ซึ่งเป็นหนทางหรือมรรควิธีที่ทำให้ระบบการเมืองมีเสถียรภาพอันนำไปสู่การพัฒนาทางสังคมและการเมืองในที่สุด ระบบการเมืองที่พัฒนานั้นก็สามารถตอบสนองเป้าหมายทางการเมืองและสังคมแก่สมาชิกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สาเหตุที่ผู้ศึกษาได้เลือกทำการศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติและพฤติกรรมทางการเมืองของชาวเขาค้อการเมืองไทย ก็เนื่องจากว่าผู้ศึกษามีความสนใจค่อนนโยบายของรัฐบาลที่จะจริงจังและให้การเรียนรู้ เพื่อให้พวกเขาได้เป็นพลเมืองไทยที่ดีต่อไปในอนาคตและได้ให้ความช่วยเหลือ โดยการให้สัญชาติไทยแก่ชาวเขา พัฒนาและสงเคราะห์ให้ชาวเขามีความเป็นอยู่ที่ดี มีชีวิต เช่นคนไทยที่ทราบได้ผลดีตามนโยบายหรือไม่อย่างไร ตลอดจนความต้องการที่จะทราบผลของกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทั้งทางตรงและทางอ้อม ที่ชาวเขาได้รับมาจากประสบการณ์ด้วยตนเอง จะส่งผลก่อให้เกิดทัศนคติในลักษณะใด และเมื่อเกิดทัศนคติที่อย่างนั้นแล้ว จะมีผลต่อแนวโน้มการเกิดพฤติกรรมทางการเมืองของชาวเขานั้นอย่างไร เพราะพฤติกรรมทางการเมืองของชาวเขามีผลกระทบต่อระบบการเมืองไทย ทั้งนี้ด้วยเหตุ

ผลที่ว่า ทัศนคติทางการเมืองของชาวเขาสามารถแสดงให้เห็นถึงลักษณะความรอบรู้ในทางการเมืองของชนว่ามีอย่างไร และได้มีความรู้สึกนึกคิดในอันที่จะส่งผลให้แสดงปฏิกิริยาสนองตอบต่อความรอบรู้ดังกล่าวเช่นไร อันจะบ่งชี้ให้เห็นต่อไปถึงความสนใจการเข้ามีส่วนร่วม หรือลักษณะการปฏิบัติทางการเมืองของคนด้วย หากจะกล่าวแล้วนี้หนึ่งของการศึกษาทัศนคติทางการเมืองของประชาชนจะช่วยให้ทราบผลของบุคลิกลักษณะทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อสถานการณ์ทางการเมืองหนึ่ง ๆ (Kirkpatrick อ้างใน ประมวล รุจนเสรี 2509 : 549) จากลักษณะของความแตกต่างจากสังคมไทย ทางเชื้อชาติ และวัฒนธรรมประเพณี เมื่อชาวเขาได้เข้ามาอยู่ในระบบการเมืองไทยแล้ว ได้รับความประสพการณ์ต่าง ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ได้รับการอบรมกล่อมเกลามาจากสังคมไทย (โดยผ่านทางโรงเรียน สื่อมวลชน กลุ่มเพื่อน ๆ) แล้วทำให้ชาวเขาเกิดความรู้สึก การรับรู้ ทัศนคติ อย่างไรก็ตามต่อสังคมการเมืองไทย เมื่อมีความรู้สึกและทัศนคติออกมาดังนี้แล้ว จะมีผลทำให้เกิดพฤติกรรมทางการเมืองอย่างไรตามมา ปัจจัยอะไรบ้างที่จะมีผลต่อการเกิดและการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของชาวเขาไปในเชิงบวกหรือลบอย่างไร และในการปรับปรุงแก้ไขทัศนคติและพฤติกรรมของชาวเขานั้น เราควรจะต้องหาคำหรือเสริมปัจจัยอะไรเข้าไปบ้าง เพื่อให้ชาวเขามีทัศนคติที่ดีต่อระบบการเมืองไทย มี พฤติกรรมทางการเมืองตามที่เราปรารถนา เพราะชาวเขาก็คือ พลเมืองไทยคนหนึ่ง โดยหวัง ต่อไปชาวเขาจะเป็นทรัพยากรที่สำคัญ ในการจะช่วยพัฒนาสังคมและการเมืองไทยให้เจริญก้าวหน้า เช่นเดียวกับคนไทยพื้นราบทั่ว ๆ ไป

จุดมุ่งหมายของการศึกษาวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อจะศึกษาความรู้สึกและประสพการณ์ของชาวเขาเผ่าเย้าที่ได้รับมาโดยตรงและทางอ้อม โดยที่ผ่านตัวกลางค้ำจุนสถาบันการศึกษา ครอบครัว กลุ่มเพื่อน กลุ่มการเมือง และสื่อมวลชนต่าง ๆ จะก่อให้เกิดความคิด การรับรู้ ความรู้สึก และทัศนคติต่อสังคมและการเมืองไทยในลักษณะอย่างไร

ประสพการณ์ในการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการเมืองและสังคมไทย ประสพการณ์ในการติดต่อสัมพันธ์กับสังคมไทย ประสพการณ์ของการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการที่เกี่ยวข้อง

ชองกับชาวเขา ฯลฯ เป็นต้น ประสพการณ์เหล่านี้จะเป็นสิ่งที่จะทำให้เกิดทัศนคติที่ชาวเขาที่มีต่อสังคม บุคคลและการเมืองไทยอย่างไร เพราะว่าทัศนคตินี้จะเป็นตัวที่อาจทำให้เกิดพฤติกรรมของชาวเขา แสดงออกมาตามที่ชาวเขาเหล่านี้มีความคิดหรือทัศนคติอย่างนั้นด้วย เช่น เมื่อชาวเขามี ความคิด หรือทัศนคติที่ไม่ดีต่อระบบการเมืองไทย อาจแสดงพฤติกรรมออกมาในลักษณะที่ต่อต้าน ชักขวางหรือเป็นปฏิปักษ์กับรัฐบาลไทย และคนไทยไปในที่สุด ดังนั้นจุดมุ่งหมายของการศึกษาวิจัยครั้งนี้เพื่อจะศึกษาถึง

1. ทัศนคติและท่าทีของชาวเขา ซึ่งเป็นเผ่าที่มีความแตกต่างในด้านต่าง ๆ จากคนไทย แต่อยู่ในระบบการเมืองเดียวกับชนชาติไทยนั้น ชาวเขาย่อมจะได้รับประสพการณ์ จากสังคมและการเมืองไทยแล้วจะมีท่าทีต่อสังคม ตัวบุคคลผู้นำไทยและระบบการเมืองการปกครองไทย นโยบายของรัฐบาลไทยเกี่ยวกับการพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา เป็นไปในลักษณะใด ต่อต้านชักขวางหรือให้ความร่วมมือ มีทัศนคติไปในทางที่ดีหรือไม่ดีอย่างไร

2. ความสัมพันธ์ของตัวแปรทางด้านสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม (เช่น เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ ศาสนา การได้รับสัญชาติไทย ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน) กับระยะความถี่ของการติดต่อกับสังคมไทย จะมีผลต่อการเกิดทัศนคติของชาวเขาคือสังคมและการเมืองไทยเช่นไร ทัศนคติเป็นไปในเชิงบวกหรือในเชิงลบและปัจจัยตัวแปรตัวไหนที่ส่งผล หรือมีอิทธิพลต่อตัวแปรตัวไหนอย่างไร

3. เพื่อทราบความรู้สึกผูกพันกับความเป็นคนไทย และความภาคภูมิใจต่อประเทศไทยของชาวเขาเผ่าเย้า ว่ามีมากน้อยเพียงใด กลุ่มไหนที่อยากเป็นคนไทยมากที่สุด กลุ่มไหนน่าไว้วางใจ กลุ่มไหนเกลียดชังคนไทยมากที่สุด

4. เพื่อทราบถึงแนวโน้มของพฤติกรรมทางการเมืองของชาวเขาเผ่าเย้า ว่าเมื่อเกิดมีทัศนคติอย่างหนึ่งขึ้นแล้วจะมีผลต่อการแสดงพฤติกรรมทางการเมืองอย่างไร และมีความคิดเห็นเป็นแบบใด ต้องการให้รัฐบาลไทยทำอะไรบ้างให้แก่พวกชาวเขาและปัญหาที่พวกชาวเขาคิดว่าสำคัญที่สุดคืออะไร

จากจุดมุ่งหมายที่กล่าวมาข้างต้น จะทำให้ทราบถึงทัศนคติและท่าทีของชาวเขาที่มีต่อสังคมและการเมืองไทยว่าเป็นอย่างไร ซึ่งจะส่งผลให้ชาวเขามีพฤติกรรมที่จะยอมรับ

หรือต่อต้านกับนโยบายของรัฐบาล ที่ต้องการพัฒนาให้ชาวเขาเป็นพลเมืองไทยที่มีประสิทธิภาพต่อไป ตลอดจนกระบวนการอบรมกล่อมเกลாத่างการเมือง ซึ่งชาวเขาได้รับมาโดยตรงและทางอ้อมจะทำให้เกิดพฤติกรรมทางการเมืองแตกต่างกันไปอย่างไร เมื่อมีการติดต่อสัมพันธ์ กับคนไทยที่สนใจที่เกิดขึ้นเป็นไปในเชิงบวกหรือลบ เพราะทัศนคติมีผลต่อการเกิดแนวโน้มทางพฤติกรรม หากชาวเขามีพฤติกรรมต่อต้านและมีทัศนคติต่อระบบการเมืองไทยในเชิงลบแล้ว จะเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของชาติ ทำให้เกิดปัญหาในการที่จะสร้างบูรณาการแห่งชาติ (national integration) เกิดเป็นปัญหาความแตกแยกทางเผ่าพันธุ์ในสังคมการเมือง อันมีผลทำให้เกิดความหล้าหลังที่จะพัฒนาทางการเมืองให้มีความเจริญก้าวหน้าได้ ดังตัวอย่างเช่น ประเทศพม่า อินเดียน และศรีลังกาที่กำลังประสบกับปัญหาชนกลุ่มน้อยอยู่ขณะนี้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลจากการศึกษาจะทำให้ทราบถึงทัศนคติของชาวเขาเผ่าเข้า ซึ่งมีประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมกับสังคมการเมืองไทย จะมีผลต่อการเกิดทัศนคติที่มีต่อสถาบันการเมืองการปกครอง ข้าราชการไทยและสังคมไทยไปในลักษณะที่ดีหรือไม่ดี เมื่อทราบถึงลักษณะทัศนคติแล้วจะรู้ถึงแนวโน้มแห่งพฤติกรรมทางการเมืองของชาวเขาจะแสดงออกมาแบบไหน
2. ทำให้ทราบถึงพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ว่าเมื่ออยู่ในระดับใด มีปัจจัยตัวแปรไหนทำให้เกิดพฤติกรรมอย่างนั้น
3. ผลการวิจัยนี้เป็นประโยชน์ทางด้านข้อมูลทางวิชาการ ซึ่งมีผู้ทำการศึกษาในเรื่องนี้ไว้น้อยมาก เพื่อจะได้ทราบให้แน่ชัดว่าชาวเขาที่อยู่ในประเทศไทยมานานหลายสิบปี มีการปรับปรุงตัวเอง ความคิด ความรู้สึก ให้เหมาะสมสอดคล้องกับระบบสังคมและการเมืองไทยไปมากน้อยอย่างไร มีทัศนคติต่อระบบการเมืองไทยไปในทางสนับสนุนหรือต่อต้าน เพื่อจะได้วางแนวทางในการวางแผนพัฒนา และให้การอบรมกล่อมเกลากว่าชาวเขา เพื่อให้มีทัศนคติและพฤติกรรมสนับสนุนต่อระบบการเมืองการปกครองของไทย

สมมุติฐานในการศึกษา

เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาดังกล่าว ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการศึกษาโดยการตั้งสมมุติฐาน (hypothesis) ไว้ดังนี้คือ

สมมุติฐานที่ 1 "ชาวเขาที่มีทัศนคติที่ดีต่อระบบการเมืองไทย"

หมายความว่า ยิ่งชาวเขามีประสบการณ์ที่ดีเกี่ยวกับสังคมและการเมืองไทยมากขึ้นก็ยิ่งจะมีทัศนคติในเชิงสนับสนุนมากขึ้น และการมีประสบการณ์มาก หมายถึงประสบการณ์จากการศึกษา เรียนรู้ด้วยตนเอง จากสื่อมวลชนต่าง ๆ การได้ติดต่อกับสัมพันธ์กับคนไทย การตกเียงกันในกลุ่มเพื่อน การร่วมกลุ่มในทางสังคมและการเมือง การได้รับแต่งตั้งจากทางราชการ การได้รับการส่งเสริมและพัฒนาจากข้าราชการ เป็นต้น ซึ่งตรงกันข้ามกับพวกชาวเขาที่ไม่ค่อยมีประสบการณ์เกี่ยวกับสังคม บุคคล และการเมืองไทย หรือได้รับประสบการณ์ที่ไม่ดีมาก่อน จะมีทัศนคติในทางลบต่อสังคมและการเมืองไทยนั้น

สมมุติฐานที่ 2 "ชาวเขามีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต่ำ"

หมายความว่า ตามลักษณะทางโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมของชาวเขาคงจะจนสภาพทางภูมิศาสตร์ ที่มีลักษณะความเป็นอยู่แบบโดดเดี่ยวและห่างไกลคน ทำให้ขาดการติดต่อ และขาดความสนใจกับสภาพแวดล้อมภายนอกสังคมของเผ่าตน การมีส่วนร่วมทางการเมืองไทยรวมทั้งความรู้ ความเข้าใจต่อการเมืองไทยอยู่ในระดับต่ำ

สมมุติฐานที่ 3 "ชาวเขาที่มีทัศนคติที่ดีต่อระบบการเมืองไทยจะแสดงพฤติกรรมในทางสนับสนุนต่อระบบการเมืองไทย ส่วนชาวเขาที่มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อระบบการเมืองไทย จะแสดงพฤติกรรมในลักษณะวางเฉยในทางการเมือง"

หมายความว่า ชาวเขาที่มีประสบการณ์มาก และมีการติดต่อกับสัมพันธ์กับคนไทยย่อมจะมีความรู้ลึกซึ้งชอบหรือรักใคร่คนไทยในฐานะเพื่อนมากกว่า เพราะ มนุษย์เราถ้าชอบใคร รักใคร จะติดต่อกับหรือคบหาสมาคมกับคนนั้นนานกว่าคนที่ไม่ชอบหรือเป็นศัตรู เมื่อชาว

เขามีความสัมพันธ์กับคนไทยมานานและบ่อยครั้งเข้าจะเกิดความรู้สึกว่า เขาเองเป็นพวกเดียวกันกับคนไทยในฐานะที่อยู่ในระบบการเมืองเดียวกัน และได้รับการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองที่ประเทศไทยได้ให้แก่เขา เขาคือคนหัวกลาง เช่น โรงเรียน ครอบครัวยุคใหม่ กลุ่มเพื่อน พวกข้าราชการ ผู้นำเผ่าและสื่อมวลชนเพื่อให้เขามีความรู้ ความเชื่อ อุดมการณ์ สอดคล้องกับระบบการเมืองไทยต่อไปด้วย เพราะเมื่อชาวเขาเกิดทัศนคติที่ดีต่อระบบสังคมและการเมืองไทย ทัศนคติเป็นตัวที่จะทำให้เกิดความคิดและพฤติกรรม เมื่อมีทัศนคติไปในทางใด แนวโน้มของความคิดและพฤติกรรมก็เป็นไปในแนวทางเช่นนั้น

กรอบความคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่องทัศนคติชาวเขาเผ่าเย้า ที่มีต่อการเมืองและสังคมไทยนั้น จำเป็นต้องกล่าวถึงทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนคติ (attitude theory) ก่อนเนื่องจากเป็นขั้นตอนหลักสำคัญที่นำมาดำเนินการวัดความรู้สึกของประชากรกลุ่มดังกล่าว ว่ามีทัศนคติต่อการเมืองไทยเป็นไปในลักษณะใด

คำว่า "ทัศนคติ" มาจากภาษาลาติน ว่า "Aptus" (Webster's New University Dictionary 1977 : 22) ซึ่งหมายความว่า เหมาะเจาะ (fitness) หรือปรองดอง (adaptness) ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสภา ให้ความหมายไว้ว่า "ทัศน" หมายถึง ความเห็น การเห็น การรู้เห็น ฯลฯ ส่วน "คติ" แปลว่า การไป ความเป็นไป การดำเนินวิธี ฯลฯ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสภา 2507 : 134)

"ทัศนคติ" ตรงกับภาษาอังกฤษว่า "attitude" ซึ่งแปลว่า "ความรู้สึก ความเห็น" (Friend and Garalink 1975 : 95) ดังนั้น คำว่า "ทัศนคติ" ในความหมายรวม ๆ จึงเป็นไปในทางลักษณะของความเห็น ความรู้สึกของแต่ละบุคคล ซึ่งแตกต่างกันไปตามความรู้และประสบการณ์ที่สะสมมาของแต่ละบุคคลนั้น ๆ ด้วย (Gould and Kelb 1975 : 95) ดังเช่น เซอร์ตเทน (Serttain) ได้ให้ความหมายของคำว่า "ทัศนคติ" ไว้ว่า "ความรู้สึกนึกคิดหรือความเห็นของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่มีต่อสิ่งหนึ่ง" (Serttain 1985 : 28)

มิลตัน โรเคิช (Rokeach 1970 : 112) อธิบายว่า ทัศนคติเป็นการผสมผสานหรือการจัดระเบียบของความเชื่อที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ผลรวมของความเชื่อนี้จะเป็นตัวกำหนดแนวโน้มของบุคคลในการที่จะมีปฏิกิริยาตอบสนองในลักษณะที่ชอบหรือไม่ชอบ

เฟอร์กูสัน (Ferguson 1952 : 81) กล่าวไว้ว่า ทัศนคติ เป็นการแสดงออกของความเชื่อว่าจะไร้อุปหรืออะไรผิด ชอบหรือไม่ชอบ ยอมรับหรือปฏิเสธ การแสดงออกดังกล่าวเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

1. องค์ประกอบทางการรับรู้ ความเข้าใจ (cognitive component) ทัศนคติจะแสดงออกมาในลักษณะของความเชื่อว่าจะไร้อุปหรืออะไรผิด
2. องค์ประกอบทางด้านความรู้สึก (affective component) ทัศนคติจะแสดงออกมาในลักษณะของความชอบหรือไม่ชอบ
3. องค์ประกอบทางด้านพฤติกรรม (behavioral component) เป็นความพร้อมที่จะกระทำทัศนคติแสดงออกมาในลักษณะของการยอมรับหรือปฏิเสธ

อัลพอร์ต (Allport 1935: 810) ได้สรุปไว้ว่า ทัศนคติเป็นสภาพความพร้อมของสมองและประสาท ซึ่งมีผลหรือมีอิทธิพลโดยตรงต่อการตอบสนองเอกบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ทั้งหมด หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งหมด ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับบุคคลนั้น

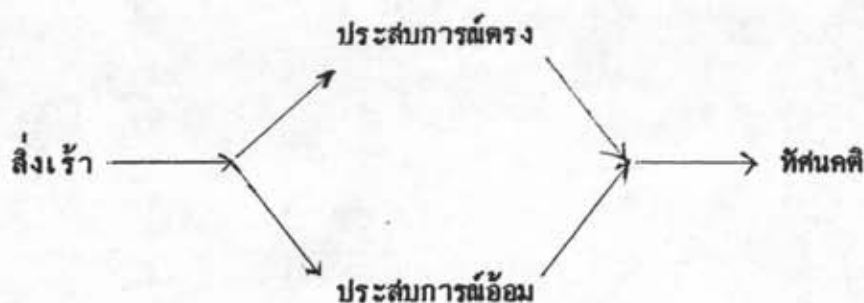
นิวคอมบ์ (Newcomb 1954 : 128) ได้สรุปไว้ว่า ทัศนคติที่มีอยู่ในเฉพาะบุคคลนั้นขึ้นอยู่กับลักษณะของสิ่งแวดล้อมที่เขาได้รับ ทัศนคติของบุคคลอาจจะแสดงออกมาได้ทางพฤติกรรม ซึ่งเป็นไปใน 2 ลักษณะ คือ ลักษณะที่พอใจหรือความชอบอันเป็นผลให้ผู้นั้นเกิดความพอใจใคร่อยากใกล้ชิดสิ่งนั้น เรียกว่า "positive attitude" กับทัศนคติอีกแบบหนึ่ง ซึ่งแสดงออกมาในรูปของความไม่พึงพอใจ เบื่อหน่าย เป็นผลให้ผู้นั้นเกิดความชิงชัง ไม่อยากเข้าใกล้สิ่งนั้น เรียกว่า "negative attitude" นั้นแนลลี (Nunnally 1959 : 300) ให้คำอธิบายทัศนคติไว้ว่า ทัศนคติคือท่าทีที่แสดงออกล่วงหน้าก่อนที่จะรู้ว่าปฏิกิริยานั้นจะเป็นไปในเชิงลบ (negative) หรือเชิงบวก (positive) ไม่ว่าจะมาหรือน้อยก็ตามที่มีต่อวัตถุ สถานการณ์ หรือบุคคลในระดับชั้นต่าง ๆ

ชาร์ล อาร์ ฟอสเตอร์ (Foster 1952 : 119) ได้สรุปแนวความคิดเกี่ยวกับการเกิดทัศนคติว่าขึ้นอยู่กับเหตุ 2 ประการ คือ

1. ประสบการณ์ที่บุคคลมีต่อสิ่งของ บุคคล หรือสถานการณ์ ทัศนคติที่เกิดขึ้นในตัวบุคคลมาจากการได้พบ ได้เห็น ได้คุ้นเคย ได้ทดลองฯ อันถือได้ว่าเป็นประสบการณ์โดยตรง (direct experiences) และการได้ยิน ได้ฟัง ได้เห็นรูปภาพ หรือได้ผ่านเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ แต่ไม่ได้พบเห็นและไม่ได้ทดลองกับของจริงด้วยตนเอง ถือว่าเป็นประสบการณ์ทางอ้อม (indirect experiences) เนื่องจากทัศนคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการได้รับทราบ เมื่อได้รับมาแล้วก็เกิดความคิดเกี่ยวกับสิ่งนั้น ซึ่งอาจเป็นไปทั้งทางแง่ดีและไม่ดี

2. ค่านิยมและการตัดสินใจ ค่านิยม เนื่องจากกลุ่มชนแต่ละกลุ่มมีค่านิยมและตัดสินใจ ค่านิยมไม่เหมือนกัน คนแต่ละกลุ่มอาจมีทัศนคติต่อสิ่งเดียวกันแตกต่างกันก็ได้ การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งจะมีทัศนคติที่ดี หรือไม่ดีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ย่อมขึ้นอยู่กับวัฒนธรรม ค่านิยมหรือมาตรฐานของกลุ่มที่บุคคลนั้นร่วมใช้ชีวิตอยู่ ถ้าความรู้สึกนึกคิดของบุคคลใดที่มีต่อสิ่งหนึ่งสอดคล้องกับวัฒนธรรม ค่านิยม หรือมาตรฐานของกลุ่ม ซึ่งถือว่าสิ่งนั้นดีและถูกต้องแล้ว ย่อมถือได้ว่าบุคคลนั้นมีทัศนคติต่อสิ่งเร้าตามสภาวะการณ์ของสิ่งแวดล้อมนั้น (Foster 1952: 120) อนึ่ง ถ้าบุคคลหนึ่งบุคคลใดมีความพอใจในการได้มีประสบการณ์กับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ก็ถือได้ว่าบุคคลนั้นมีแนวโน้มที่จะมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งนั้น แต่ตรงกันข้ามก็ถือว่าแนวโน้มที่จะมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อสิ่งนั้นด้วย (Beach and Clarck 1959: 144)

ที่มาของทัศนคติตามแนวความคิดของฟอสเตอร์ สามารถแสดงให้เห็นได้ตามแผนภูมิผังรูปที่ 1.1

รูปที่ 1.1 แสดงที่มาของทัศนคติจากประสบการณ์

มาร์ติน ฟิชเบน (Fishbein 1952 : 119) ให้คำจำกัดความว่า ทัศนคติ คือ ความโน้มเอียง ซึ่งเกิดจากการเรียนรู้ที่จะแสดงตอบสนองต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ในทางสนับสนุน หรือ ไม่สนับสนุน ทัศนคติเกิดขึ้นก่อนพฤติกรรม และทัศนคติเป็นเครื่องกำหนดพฤติกรรมของบุคคล

เฮย์วาร์ด เอส. เคนด์เลอร์ (Kendler 1974 : 572) ให้ความหมายว่า ทัศนคติ คือ ความพร้อมของบุคคลที่จะแสดงพฤติกรรมตอบสนองต่อสิ่งเร้าในสังคมรอบตัว หรือแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมในทางสนับสนุน หรือคัดค้านแนวความคิด สถาบัน บุคคล หรือสถานการณ์บางอย่าง

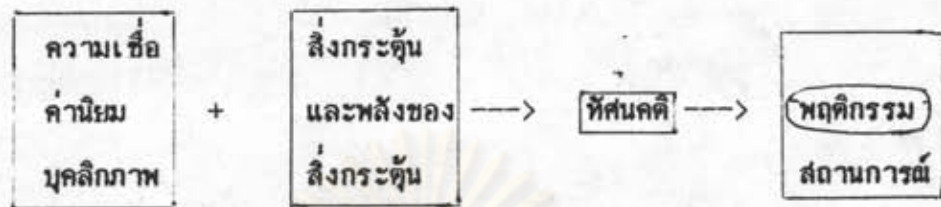
นอกจากนี้แล้ว ก็ยังมีนักจิตวิทยาอีกหลายท่านที่ได้ให้ความหมายของคำว่าทัศนคติ ไว้คล้าย ๆ กันที่ได้กล่าวมาแล้ว คือส่วนมากเห็นควรให้ความหมายของทัศนคติว่า "คือ ความพร้อมที่บุคคลจะตอบสนองต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ ในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ซึ่งอาจจะวัดออกมาได้ในเชิงของความเข้มของการตอบสนองนั้น ๆ ว่าจะอ่อนหรือเข้มมากน้อยอย่างไร" สำหรับนักวิชาการในประเทศไทยได้ให้คำจำกัดความของทัศนคติไว้ดังนี้

ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์ (2518 : 4-7) ให้ความหมายว่า ทัศนคติคือ การที่บุคคลคิด ถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือคนใดคนหนึ่ง หรือการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในทำนองที่ว่าดีหรือไม่สมควรหรือไม่สมควร ทัศนคติมีความเกี่ยวข้องกับสิ่งต่าง ๆ หลายสิ่งหลายอย่าง เป็นต้นว่า ความเชื่อ (belief) ค่านิยม (values) บุคลิกภาพ (personality) และความคิดเห็น (opinion) ความเชื่อ ค่านิยม บุคลิกภาพกับสิ่งกระตุ้น จะมีอิทธิพลต่อทัศนคติและพฤติกรรมของมนุษย์

ตัวอย่างเช่น นาย ก. อาจมีทัศนคติที่ดีต่อผู้นำเผด็จการที่เข้มแข็ง ถ้าเขามีความเชื่อว่าประเทศกำลังไม่มีระเบียบ รุนวายเป็นผู้นำที่เข้มแข็งสามารถแก้ปัญหาได้ มีค่านิยมว่าระบอบประชาธิปไตยเป็นสิ่งไม่ดีและเขามีบุคลิกภาพเป็นเผด็จการ เป็นต้น

แม้ว่า ความเชื่อ ค่านิยม บุคลิกภาพจะมีอิทธิพลต่อทัศนคติแต่ก็ไม่จำเป็นว่าทั้งสามสิ่งนี้จะต้องมีอิทธิพลต่อทัศนคติในคราวเดียวกัน อาจจะเป็นเพียงสองสิ่งก็ได้ ส่วนความ

คิดเห็นเป็นการแสดงออกของทัศนคติออกมาเป็นถ้อยคำ เราจะทราบทัศนคติของบุคคลใดให้
ดูจากการแสดงความคิดเห็นของเขาต่อเรื่องนั้น ๆ ซึ่งสรุปเป็นแผนภูมิได้ดังรูปที่ 1.2

รูปที่ 1.2 ที่มาของทัศนคติ

การที่คนมีทัศนคติของคนต่อสิ่งใดนั้น พอจะกล่าวได้ว่าจะต้องประกอบด้วย การรับ
รู้ (cognitive) ความรู้สึกใคร่พอใจ (affective) และพฤติกรรม (behavior)
(Barry 1967 : 8) นักจิตวิทยาสมัยก่อน เช่น เซอร์เบิร์ด สเปนเซอร์ (Herbert
Spencer) ให้ความหมายของทัศนคติไว้ 2 อย่าง คือหมายถึง "ท่าที่ที่แสดงออกทางจิตใจ
และท่าที่แสดงออกทางกาย" แต่ในระยะต่อมาความหมายได้เปลี่ยนแปลงไป หมายถึง
"ภาวะความพร้อมของประสาท และจิตใจ ซึ่งแสดงออกทางร่างกายและจิตใจ" (ใหญ่ลย์
อินทริวิชา : ไม่ปรากฏปีและเลขหน้า) เป็นการแสดงออกให้รู้ล่วงหน้าว่าปฏิกริยานั้นเป็น
ไปในทางบวกหรือลบ ชอบ หรือไม่ชอบ เห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วย ไม่ว่ามากหรือน้อยต่อสิ่ง
ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับตัวบุคคลนั้น ซึ่งทางจิตวิทยาเรียกว่า วัตถุทางใจ (psychological
object) เช่น สัญญลักษณ์ วลี คำคม บุคคล สถาบัน ความคิดต่าง ๆ (Halsey and
others 1965 : 240) ทัศนคติซึ่งมีอยู่เฉพาะบุคคลนั้นขึ้นอยู่กับลักษณะของสิ่งแวดล้อม ทำ
ให้บุคคลนั้นแสดงออกมาทางพฤติกรรมที่พึงพอใจ หรือชอบพอใจใคร่ อยากรู้จักสิ่งนั้น ๆ
หรือถ้าไม่พอใจ จะขี้ออกทิศทางการแสดงออกของบุคคลที่จะกระทำ คือสิ่งของ บุคคล
หรือสถานการณ์ ทัศนคติจึงมีความสำคัญในการมีปฏิกริยาตอบโต้ต่อสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าว หาก
บุคคลจะกระทำหรือแสดงออกมาในแต่ละบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในความสัมพันธ์ทางสัง
คม (นิพนธ์ สันธเสวี 2511 : 43) และเกิดจากประสบการณ์ที่ได้รับเพิ่มขึ้น แต่กระบวนการ
การเปลี่ยนแปลงอาจจะเร็วหรือช้า สุดแล้วแต่ชนิดของทัศนคติและประสบการณ์ใหม่ที่ได้รับ
อิทธิพลของทัศนคติจากบุคคลหนึ่งจะเกี่ยวข้องกับทัศนคติของบุคคลอื่นอยู่ด้วยเสมอ นอกจาก

นั่นแล้วทัศนคติยังเป็นระบบประเมินค่าที่ชอบหรือไม่ชอบของความรู้สึกทางอารมณ์ และแนวโน้มที่แสดงออก แต่ถ้าความรู้สึกและอารมณ์ดังกล่าวนี้บุคคลไม่รู้ ไม่เห็น ไม่เคยได้ยินเกี่ยวกับสิ่งนั้นมาก่อน เขาจะไม่มีทัศนคติต่อสิ่งนั้นเลย (สาลีนา ขจรศิลป์ ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์ : 21)

เบอร์นาร์ต เฮนเนสซี (Hennessy 1972 : 27) ได้ให้คำนิยามทัศนคติว่า หมายถึง หันเหความโน้มเอียง (orientation) ในความรู้สึกที่ค่อนข้างถาวรของบุคคล ซึ่งมีต่อวัตถุทาง การเมือง รวมทั้งความคิดอื่น ๆ ในทางการเมืองที่ทำให้บุคคลนั้นมีความคิดที่จะเข้าใจโลกสังคมการเมืองได้อย่างดีพอสมควร

เจลิเมซัน สิว เรืองนันท (2522 : 11) ทัศนคติที่ก่อขึ้นในจิตใจของบุคคลนั้น จะต้องได้รับอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมหลายอย่าง นับตั้งแต่ประสบการณ์ในอดีต การรับฟังข่าวสารจากภายนอก การเรียนรู้และการจดจำสิ่งต่าง ๆ แล้วนำมาผสมผสานกัน จนเกิดเป็นทัศนคติขึ้นในรูปของนามธรรม จับต้องหรือมองเห็นไม่ได้ แต่จะทราบทัศนคติที่เกิดขึ้นได้ โดยการอ่านข้อความที่เขาเขียน ฟังถ้อยคำที่เขาพูด พร้อมทั้งสังเกตพฤติกรรมที่เขาแสดงออก การทราบทัศนคติของบุคคล ช่วยให้เราสามารถคาดการณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมของบุคคลได้เป็นส่วนใหญ่ เพราะทัศนคติมีลักษณะคงเส้นคงวา (consistency) เปลี่ยนแปลงได้ยาก ดังนั้นการศึกษาทัศนคติจึงเป็นประโยชน์อย่างมาก

สวัสดี สุคนธรังษี (2517 : 11) กล่าวว่า ทัศนคติ คือ ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อโลกและสภาวะแวดล้อมที่คนอาศัยอยู่ ทัศนคติเกิดจากการที่บุคคลมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และสิ่งต่าง ๆ ในสังคม ชีวิตครอบครัวและการศึกษาในโรงเรียนช่วยปูพื้นฐานให้บุคคลสามารถกำหนดมาตรฐานไว้ในใจว่าจะปฏิบัติต่อสิ่งต่าง ๆ ในสังคมได้อย่างไร การประกอบอาชีพและประสบการณ์ในการทำงานมีส่วน เข้ม เติมในการสร้างทัศนคติของบุคคลในระยะต่อมา ด้วยเหตุนี้ บุคคลที่มีถิ่นกำเนิด ฐานะทางครอบครัว ระดับการศึกษา ลักษณะการประกอบอาชีพ และการสมาคมต่างกันจึงมีทัศนคติต่อโลกและสังคมไม่เหมือนกัน เมื่อมีทัศนคติต่างกัน ความคิดเห็นก็ต่างกันตามไปด้วย

สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2525 : 43) กล่าวว่า ทัศนคติ คือ ความรู้สึกของบุคคลที่ได้รับมาจากการเรียนรู้ และประสบการณ์ แล้วแสดงสภาวะของร่างกายและจิตใจในด้านความพร้อมที่จะตอบสนองต่อบุคคลหรือสิ่งต่าง ๆ ในลักษณะใดลักษณะหนึ่งใน 2 ลักษณะด้วยกันคือ แสดงความพร้อมที่จะเข้าไปหาเมื่อเกิดความรู้สึกชอบ เรียกว่า ทัศนคติที่ดีหรือทางบวกและแสดงความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยงเมื่อเกิดความรู้สึกไม่ชอบ เรียกว่า ทัศนคติที่ไม่ดีหรือทางลบ

ใหญ่ลย์ ช่างเรียน (2516 : 17) ได้ให้ความหมายว่า ทัศนคติ คือ ความรู้สึกนึกคิดและแนวทางปฏิบัติ หรือท่าทีที่มีต่อสิ่งแวดล้อมอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อสิ่งแวดล้อมแต่ละอย่างอาจจะมีความเข้มข้น (degree) ในปริมาณไม่เท่ากัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล

องค์ประกอบที่ใช้วัดทัศนคติ

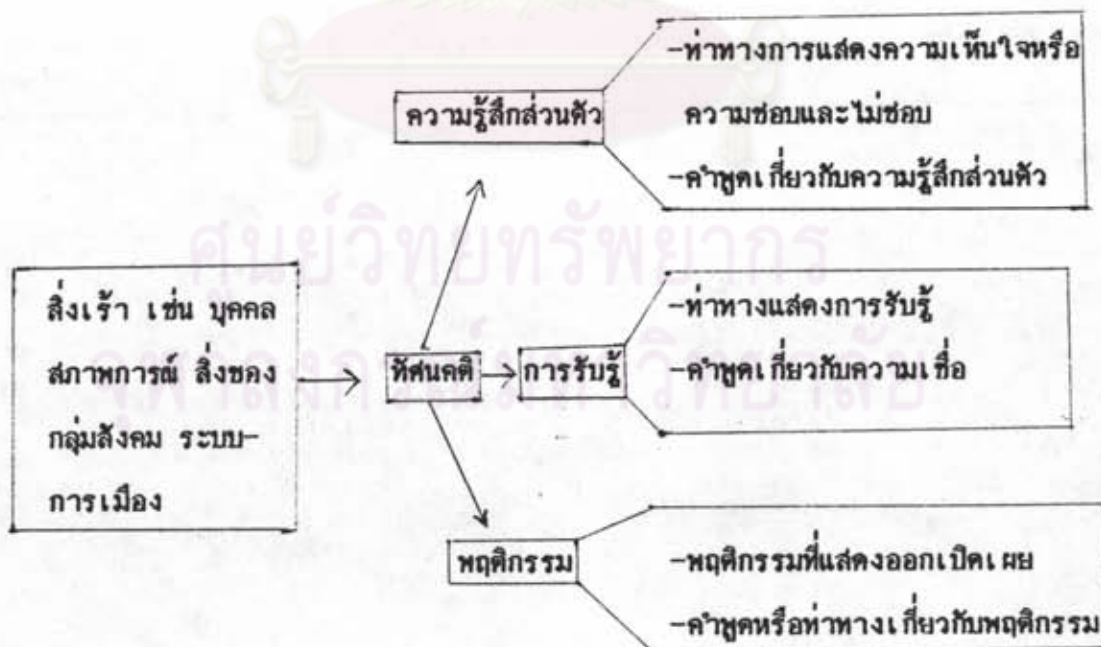
ในการศึกษาทัศนคตินั้น นอกจากเราจะกำหนดสิ่งเร้าไว้เป็นเป้าหมายในการประเมินแล้วจะต้องกำหนดแบบของการตอบสนองต่อสิ่งเร้า นั้นด้วย แบบต่าง ๆ ของการตอบสนองที่ใช้เป็นตัวชี้ของทัศนคติที่ใช้กันอยู่ทั่ว ๆ ไป เรียกว่า องค์ประกอบที่ใช้วัดทัศนคติ รอสเซนเบิร์ก และโฮฟแลนด์ (Rosenberg and Hovland 1960 : 1-2) ได้แบ่งองค์ประกอบที่ใช้สำหรับวัดทัศนคติออกเป็น 3 อย่าง คล้ายกับที่ เซคอร์ด และแบคแมน (Secord & Backman 1964: 97-98) และเฟอกูสัน (Ferguson 1952: 81) ได้แบ่งไว้ คือ

1. ความรู้สึกส่วนตัว (affective component) ได้แก่ ความรู้สึกส่วนบุคคลที่เขามีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น โกรธ รัก ชอบ ๆ เป็นเรื่องแตกต่างกันตามแต่บุคลิกภาพของแต่ละบุคคลที่จะมี หรือจะเรียกว่าเป็นค่านิยมโดยเฉพาะของแต่ละบุคคลก็ได้ เช่น นาย ก. ชอบเลี้ยงไก่ แต่ นาย ข. ชอบเลี้ยงสุนัข เป็นต้น ความรู้สึกดังกล่าวนี้อาจจะแสดงออกมาทางสีหน้า ท่าทาง เมื่อเขาคิดหรือพูดถึงสิ่งนั้น
2. การรับรู้ (cognitive component) ได้แก่ ความเชื่อ หรือสิ่งกับ (concept) หรือการสำเหนียก (perception) ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งอาจจะเป็นได้ทั้งแง่ดี

หรือไม่ดี เป็นสิ่งที่ถ่ายทอดจากกลุ่มสังคมมาสู่ตัวบุคคล เช่น ถ้าเรารู้ว่าคอมมิวนิสต์ไม่ดีอย่างไร ก็อาจทำให้เราเกิดทัศนคติ และความรู้สึกที่ไม่ดีต่อคอมมิวนิสต์ด้วย บางทีจนถึงขั้นที่จะแสดงพฤติกรรมออกมาในการต่อต้าน ชัดขวาง หรือไม่ให้ความร่วมมือใด ๆ แต่ถ้ามีผู้ใดสอนให้เรา รู้แค่ส่วนของคอมมิวนิสต์ เราก็อาจมีทัศนคติและความรู้สึกที่ดีต่อคอมมิวนิสต์ อาจแสดงออกโดยให้ความร่วมมือกับฝ่ายคอมมิวนิสต์ทางด้านอาวุธ อาหารและการให้ข่าว บางคนอาจจะเข้าร่วมกับขบวนการด้วย เป็นต้น

3. พฤติกรรม (behavior component) คือ แนวโน้มที่จะแสดงการกระทำอย่างใด อย่างหนึ่งต่อสิ่งของ บุคคล หรือสถานการณ์ ที่ทำให้เราเกิดทัศนคติ เช่น ถ้าเราทราบมาว่าการปกครองแบบคอมมิวนิสต์นั้นดี และทำให้เราชอบแล้ว แนวโน้มที่เราจะแสดงการกระทำต่อคอมมิวนิสต์นั้นก็อาจจะเป็นการสนับสนุนหรือยอมรับ เป็นต้น

ความคิดเห็นดังกล่าวนี้ รอสเซนเบิร์ก และโฮฟแลนด์ ได้เสนอไว้เป็นรูปแบบ ฎมิ ดังแผนภูมิ รูปที่ 1.3

รูปที่ 1.3 แสดงแนวความคิดเกี่ยวกับทัศนคติ

ซิมบาร์โด และเอ็มเบอร์เรน (Zimbardo and Emberan) อ้างใน กมลรัตน์ หล้าสว่างค์ 2527: 217) กล่าวว่า หัสนคติประกอบด้วย 3 องค์ประกอบคือ ด้านความรู้ ได้แก่ ความเข้าใจหรือการรับรู้สิ่งต่าง ๆ ด้านอารมณ์หรือความรู้สึก ได้แก่ ความชอบหรือไม่ชอบ และด้านการแสดงออกทางพฤติกรรม ได้แก่ การเข้าไปหา หรือหลบหนีจากบุคคล หรือสิ่งของนั้น ๆ

จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบด้านพฤติกรรมเป็นผลมาจากองค์ประกอบในด้านความรู้ และความรู้สึกอย่างใดก็แสดงพฤติกรรมอย่างนั้นด้วย เช่นคิดว่าสิ่งหนึ่งดี ก็เกิดความชอบ จึงสนใจที่จะเข้าไปหา แต่ถ้าคิดว่าสิ่งหนึ่งไม่ดีจะไม่ชอบ และไม่ยอมเข้าไปใกล้ (มธุรส ใหญ่ชัยน 2520: 27)

นอกจากจะสังเกตได้จากพฤติกรรมดังกล่าวแล้ว เรายังสามารถสังเกตหัสนคติจากท่าทางในเวลาที่เขาคิดหรือพูดถึงสิ่งนั้น เพราะหัสนคติเป็นความรู้สึกภายในจิตใจที่มีผลต่อการตอบสนองต่อสิ่งเร้า ซึ่งสังเกตหรือวัดโดยตรงไม่ได้ แต่จะอ้างอิงจากวิธีการตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่เป็นความคิดเห็น พฤติกรรมที่เปิดเผยของบุคคลนั้น แต่พฤติกรรมที่เปิดเผยไม่จำเป็นจะต้องเกิดจากหัสนคติเสมอไป ดังนั้นจะยึดมั่นให้แน่นอนตายตัวไม่ได้ว่า การแสดงออกชนิดใดเป็นสัญลักษณ์ของหัสนคติชนิดใด (Faris 1928: 271) เพราะบางคนอาจจะแสดงความประพฤติอย่างหนึ่งออกมาทั้ง ๆ ที่ใจไม่เป็นเช่นนั้น

ประวัณ ลัทธิกีรานนท์ (2520 : 13-14) ได้สรุปหลักการความคิดของฟอสเตอร์ (Foster) รอสเซนเบิร์ก (Rosenberg) กับ ฮอฟแลนด์ (Hovland) และไมเออร์ (Maier) เป็นรูปแบบภูมิเพื่อเป็นแบบในการศึกษาหัสนคติของประชาชนต่อข้าราชการดังแผนภูมิรูปที่ 1.4

รูปที่ 1.4 แสดงที่มาและทางออกของความคิดเห็นโดยประวัน ศึกษีรานนท์

โดยปกติแล้วทัศนคติเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงยาก (Newcomb and others 1965 : 48-50) ทั้งยังมีทิศทางที่แน่นอน ตลอดจนมีความเข้มข้นของตัวมันเองต่อสิ่งที่มีคุณลักษณะ อาจจะมีมาตรการส่วนไปในทางบวกหรือลบ หรืออยู่ตรงกลางที่ค่อนข้างมั่นคง อย่างไรก็ตามทัศนคติอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามความเปลี่ยนแปลงค่านิยมของกลุ่มบุคคล สังคม รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงของสิ่งที่มีคุณลักษณะ และทัศนคติจะมั่นคงยืนนานเมื่อความรู้สึกล้วนตัวและความคิดไม่ขัดกัน

ถ้าบุคคลได้รับความพอใจจากการมีประสบการณ์ต่อสิ่งใดแล้ว บุคคลนั้นมีแนวโน้มที่จะมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งนั้น แต่ถ้าไม่มีความพอใจจากการมีประสบการณ์ต่อสิ่งใด บุคคลนั้นก็จะมีแนวโน้มที่จะมีทัศนคติไม่ดีต่อสิ่งนั้น

จากความสำคัญของแนวความคิดเกี่ยวกับทัศนคติต่าง ๆ ของนักทฤษฎีหลายท่าน จึงได้กล่าวมาข้างต้นนั้น กล่าวโดยสรุปแล้ว "ทัศนคติ" หมายถึง สภาพความพร้อมของจิตใจซึ่งเป็นผลมาจากประสบการณ์ในอันที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้า เป็นสิ่งที่เชื่อมโยงถึงการแสดงออกในทางพฤติกรรมและความคิดความรู้สึกของบุคคลในโอกาสต่อไป ที่เขาจะกระทำต่อสิ่งนั้น หรือสิ่งที่คล้ายคลึงกับที่เขาเคยประสบมา ทัศนคติเป็นภาวะซึ่งไม่สามารถมองเห็นได้

อย่างชัดเจนจากภายนอก ดังนั้นการที่จะทราบทัศนคติของบุคคลใดบุคคลหนึ่งได้ จะต้องใช้วิธีแปลความหมายของการแสดงออกซึ่งอาจจะเป็นท่าทางหรือคำพูดของบุคคลนั้นก็ได้

อย่างไรก็ตาม ในการศึกษาวิจัยเรื่อง ทัศนคติและพฤติกรรมทางการเมืองของชาวเขาค้อการเมืองไทย ครั้งนี้ สิ่งที่น่าสนใจเกี่ยวกับทัศนคติของชาวเขาค้อคือ ความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนความรู้สึกรีกคิดที่แสดงออกมาเป็นแนวทางปฏิบัติหรือแบบการมองของบุคคลใดบุคคลหนึ่งต่อสิ่งเร้า ทัศนคติอันหนึ่ง หรือสิ่งที่ชาวเขาประเมิน โดยที่ความรู้สึกรีกคิด หรือลักษณะของการมองนี้จะเป็น การประเมินค่าของสิ่งนั้น ซึ่งใช้มาตรฐานของบุคคลนั้น เป็นเครื่องวัดว่า มีทัศนคติต่อสิ่งเร้าที่เป็นสังคมและการเมืองการปกครองไทยเป็นอย่างไร (จิตยา สุวรรณชฎ 2510 : 657) บุคคลที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมแตกต่างกันจะมีแบบแผนของทัศนคติต่อสิ่งเร้าต่างกันหรือไม่ ปัจจัยอะไรบ้างที่เป็นตัวกำหนดที่สำคัญต่อแบบแผนเหล่านี้ คือบุคคลที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่างกัน ได้รับประสบการณ์ต่อสิ่งเร้าต่างกัน จะมีแบบแผนแห่งทัศนคติต่อสิ่งเร้าที่ต่างกันหรือไม่

ชาวเขาค้อที่มีทัศนคติที่ดีหรือไม่คืออรรถระบบสังคมการเมืองไทย ต่อตัวผู้นำไทย ต่อสถาบันการเมืองการปกครอง และค่านิยมขงรัฐบาลในการพัฒนาและส่งเสริมชาวเขา ฯลฯ มีทัศนคติที่พร้อมจะสนับสนุนต่อระบบการเมืองไทยหรือไม่อย่างไร ในเมื่อชาวเขาค้อจัดเป็นสมาชิกส่วนหนึ่งของสังคมไทย และค้อไปในอนาคตต้องมีสถานภาพเป็นพลเมืองไทยอย่างแน่นอน หากชาวเขาค้อที่มีทัศนคติที่ดีต่อระบบการเมืองไทยแล้วจะส่งผลให้เกิดบูรณาการของชาติ เป็นพลังที่จะช่วยพัฒนาระบบการเมืองไทยและสังคมไทยก้าวหน้าค้อไป

ทัศนคติเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความคิดความรู้สึกรีกคิดและพฤติกรรม ซึ่งย่อมมีผลกระทบต่อระบบการเมืองไทยอย่างแน่นอน เมื่อเราทราบทัศนคติของชาวเขาค้อที่มีต่อสังคมและการเมืองไทยแล้ว เราก็จะทราบถึงแนวโน้มของความคิดและพฤติกรรมทางการเมืองของพวกเขาค้อว่ามีทัศนคติเป็นไปในลักษณะใด มีความคิดและพฤติกรรมที่สนับสนุนหรือต่อต้านระบบการเมืองไทยอย่างไร ย่อมเป็นที่แน่นอนว่าซึ่งชาวเขาค้อมีเชื้อชาติ ภาษาและวัฒนธรรมแตกต่างไปจากชนชาติไทย มีความรู้สึกรีกคิด ความเชื่อต่างกับคนไทยด้วย ไม่น่าก้น้อย มีทัศนคติทั้งในด้านบวกและลบต่อระบบสังคมและการเมืองไทย เมื่อเราทราบถึงทัศนคติที่จะ

ก่อให้เกิดแนวโน้มแห่งพฤติกรรมของชาวเขาว่า มีความโน้มเอียงไปในลักษณะใดต่อระบบการเมืองแล้ว เราก็จะกำหนดมาตรการเพื่อใช้เป็นแนวทางในการป้องกันและแก้ไข เพื่อจะปรับปรุงทัศนคติ ของชาวเขาให้เหมาะสมและสอดคล้องกับระบบการเมืองการปกครองของไทยต่อไป

ผลงานที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาถึงเรื่องทัศนคติของชาวเขาคือการเมืองไทยนี้ เท่าที่ผู้ศึกษาได้ทำการค้นคว้ามานั้น ปรากฏว่ายังมีใครหรือหน่วยงานใดได้ทำการศึกษาวิจัยและพิมพ์เผยแพร่โดยตรงมาก่อน นอกจากจะมีการศึกษาถึงเรื่องราวที่ใกล้เคียง ซึ่งพอจะกล่าวถึงอยู่บ้างแต่ส่วนใหญ่แล้วมักจะถูกกล่าวถึงหรือบรรยายถึงลักษณะโดยทั่ว ๆ ไปของชาวเขามากกว่าที่จะกล่าวถึงลักษณะที่ส่งผลกระทบต่อสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองโดยตรง เช่น "การศึกษาปัญหาชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย" ชัยคัย บุรุษทัศน์ (2515) "ชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย" ของ ลีชิต อีร์เวคิน (2521) "รายงานการวิจัยการศึกษาทัศนคติของชาวเขาคือคนไทยและประเทศไทย" ของ เตือนใจ ฤกษ์พร ๗ อยุธยา (2519 : 1-192) "สภาพความเป็นอยู่ของชาวเขาในประเทศไทย" เอกสารเผยแพร่ข้อความของศูนย์วิจัยชาวเขาเชียงใหม่ โดย วัลลภ พฤษะศรี (2525 : 3-22) "การบริหารงานพัฒนาและส่งเสริมชาวเขาของกรมประชาสงเคราะห์" วิทยานิพนธ์ของชิตพงษ์ สยามเนตร (2528) "การพัฒนาชาวเขาทางภาคเหนือของไทยกับความมั่นคงของชาติ" วิทยานิพนธ์ของ สุวิทย์ สุทธานุกุล (2512) "ชนกลุ่มน้อยในภาคเหนือ : ปัญหาและแนวทางแก้ไข" ของ น.ค.ประสงค์ สุ่นศิริ (2525) "การส่งเสริมชาวเขาในภาคเหนือของตำรวจตระเวนชายแดน" วิทยานิพนธ์ของ ร.ค.อ.มนัส ชันชิตคัมภำรุง (2508) และ"รายงานการสำรวจทางเศรษฐกิจและสังคมของชาวเขาในภาคเหนือของประเทศไทย" ของกรมประชาสงเคราะห์ (2509) "The Hill Tribes of Thailand" ของ W.R. Gedders (1965) "The Hill Tribes of Northern Thailand" ของ Gordor Young (1962) เป็นต้น.